

***ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2**

สุริย์รัตน์ นามดาว^{1*} จารุวรรณ แก่นทรัพย์²

¹นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

²อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

*Corresponding author e-mail: ssureerutnd1990@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ (2) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 86 คน กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 93 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบบ Consequently Mixed-Methods Research Design ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) แนวทางพัฒนาประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียน กำหนดทิศทางชัดเจน และให้บุคลากรมีส่วนร่วม (2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ประเมินและปรับหลักสูตรตามบริบท ส่งเสริมการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ (3) ด้านการพัฒนาคุณภาพครู สนับสนุนการอบรมดูงาน นิเทศ และสร้างขวัญกำลังใจ (4) ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเครือข่ายชุมชน ส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยี (5) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ดำเนินการอย่างเป็นมิตร ต่อเนื่อง และนำผลไปใช้ปรับปรุงการสอนอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ

* Received: 2025-06-01, Revised: 2025-08-27, Accepted: 2025-09-07

Academic Leadership of School Administrators in the Mae Tao–Phra That Pha Daeng School Group under the Tak Primary Educational Service Area Office 2

Sureerat Namdao^{1*} Jaruwon Gansub²

Doctor of Education Degree (Educational Administration), Northern College, Tak

Lecturer at Faculty of Education, Northern College, Tak

*Corresponding author e-mail: ssureerutnd1990@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the academic leadership of school administrators and to develop guidelines for enhancing academic leadership in the Mae Tao–Phra That Phadang School Group under the Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population consisted of 7 school administrators and 86 teachers, totaling 93 participants in the 2024 academic year, together with 9 experts. A mixed-methods approach was employed, using the Consecutive Mixed-Methods Research Design. The findings indicated that the overall level of academic leadership of the school administrators was high. The highest mean score was found in setting vision, mission, and goals, while curriculum and instructional management showed the lowest. The proposed developmental guidelines covered five aspects: (1) setting vision, mission, and goals by analyzing strengths and weaknesses, defining clear directions, and encouraging participation; (2) curriculum and instructional management by reviewing and adapting curricula to the local context and promoting teachers' capacity to analyze standards and indicators for quality learning; (3) teacher development through training, study visits, supervision, and motivation; (4) creating a positive learning environment by arranging learning resources, integrating local wisdom and community networks, and promoting the use of technology; and (5) supervision, monitoring, and evaluation through friendly, continuous, and systematic processes that inform instructional improvement.

Keywords: Academic Leadership

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพทั่วถึง และไม่มีค่าใช้จ่ายเป็นเวลา 12 ปี (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) ทั้งนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 มุ่งให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตลอดชีวิต ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และสามารถปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) กระทรวงศึกษาธิการได้เน้นย้ำความสำคัญของงานวิชาการในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยส่งเสริมการนิเทศ ติดตาม และสนับสนุนสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน พร้อมทั้งผลักดันการปฏิรูปหลักสูตร การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และบุคลากรในชุมชน เพื่อ

สร้างรากฐานที่เข้มแข็งให้สถานศึกษา ขณะเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันระดับนานาชาติ โดยเฉพาะในด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพครูและนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือความสามารถในการชี้นำ สนับสนุน และพัฒนาองค์กรด้านวิชาการ เพื่อให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเข้าใจเป้าหมาย ร่วมแรงร่วมใจกันยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เกิดผลอย่างแท้จริง ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงวิชาการจะสามารถส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การประเมินผล และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (กรรองกาญจน์ อรุณเมฆ, 2564)

นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ คุณธรรม จริยธรรม และความรู้ความสามารถในการบริหารงาน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการที่สามารถพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยการทำงานร่วมกับครู นักเรียน และชุมชน การเป็นผู้นำทางวิชาการจึงไม่เพียงแต่ต้องมีทักษะด้านการบริหาร แต่ยังรวมถึงการเป็นผู้จุดประกายแนวคิด การสนับสนุนการทำงานของครู และการส่งเสริมพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2563)

ในกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประกอบด้วย 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านแม่ตาวใต้ โรงเรียนบ้านแม่ตาวแพะ โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ตาวกลางมิตรภาพที่ 26 โรงเรียนบ้านค้ำกิบาล โรงเรียนบ้านหัวฝาย โรงเรียนบ้านแม่ตาวใหม่ และโรงเรียนบ้านพะเต๊ะ ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีแนวโน้มลดลงในหลายระดับชั้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2566) ซึ่งอาจเป็นผลจากการจัดการเรียนรู้ที่ยังขาดการส่งเสริมอย่างทั่วถึง

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูในกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง จึงเห็นความสำคัญในการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตอบสนองต่อเป้าหมายของหลักสูตร และส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
- 2) เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบบ Consequently Mixed-Methods Research Design โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รอบแนวคิดการวิจัยอิงจากองค์ประกอบ 5 ด้านของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; ราชกิจจานุเบกษา, 2562; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2563; กรองกาญจน์ อรุณเมฆ, 2564; สุขชาติ, 2564; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2566;)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ตาวกลางมิตรภาพที่ 26 โรงเรียนบ้านแม่ตาวพะ โรงเรียนบ้านแม่ตาวใต้ โรงเรียนบ้านแม่ตาวใหม่ โรงเรียนบ้านค่างภิบาล โรงเรียนบ้านหัวฝาย โรงเรียนบ้านพะเต๊ะ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 86 คน รวมทั้งสิ้น 93 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม 3 ตอน ได้แก่ (1) สถานภาพทั่วไป (2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ) (3) ข้อเสนอแนะอื่นๆ เป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended) แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และทดสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่า 0.87

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน และครูผู้สอน จำนวน 86 คน รวมทั้งหมด 93 คน พร้อมกำหนดวัน เวลาในการส่งแบบสอบถามกลับคืน จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืนจนครบ 93 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียน แม่ดาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. **กลุ่มผู้ให้ข้อมูล** คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ผู้วิจัยกำหนดคุณลักษณะแบบเจาะจง (Purposive selection) มีดังนี้ (1) กลุ่มผู้บริหารการศึกษา หรือหัวหน้าส่วนการศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษา สาขาบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์ในการบริหาร ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน (2) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาสาขาบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์ในการบริหาร ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน และ (3) กลุ่มศึกษานิเทศก์หรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่สร้างขึ้นตามขอบเขตเนื้อหา 5 ด้าน และผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัย นอร์ทเทิร์น ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์ตามประเด็นในการ สัมภาษณ์นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ล่วงหน้า ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ด้วยตนเองทั้งแบบพบตัวและทางโทรศัพท์ พร้อมบันทึกเสียงและจดบันทึกอย่างละเอียด จนครบทั้ง 9 คน

4. **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ** ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ดาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2

ข้อพิจารณาทางจริยธรรม

1. ผู้วิจัยได้ขออนุญาตจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และสิทธิในการปฏิเสธหรือยุติการเข้า ร่วมได้ทุกเมื่อ โดยไม่เกิดผลเสียหรือข้อผูกพันใด ๆ
3. การตอบแบบสอบถามและการให้สัมภาษณ์เป็นไปโดยความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล
4. ข้อมูลที่ได้รับจากผู้เข้าร่วมจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ โดยไม่มีการเปิดเผยชื่อบุคคลหรือ หน่วยงาน
5. เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการทำลายแบบสอบถามและข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งหมด และ ได้นำเสนอผลการวิจัยโดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อภาพลักษณ์ของผู้เกี่ยวข้องการนำเสนอ ผลการวิจัยคำนึงถึงการไม่สร้างผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของบุคคลและหน่วยงาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ดาว - พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยเป็นรายข้อได้อย่างชัดเจน ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ดาว-พระธาตุผาแดงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1.1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 77.42 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 22.58 ด้านอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.01 อายุระหว่าง 41-50 ปีคิดเป็นร้อยละ 29.03 อายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.13 และอายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.83 ด้านระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.59 และระดับการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 34.41 และด้านประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประสบการณ์ในการทำงาน 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.48 ประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.81 ประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.58 และประสบการณ์ในการทำงาน 16 ปีหรือมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 16.13

1.2 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ดาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการบริหารการนิเทศ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ระดับ
ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าหมาย	4.42	0.60	มาก
ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน	4.29	0.69	มาก
ด้านการพัฒนาคุณภาพครู	4.35	0.65	มาก
ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	4.33	0.67	มาก
ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล	4.31	0.66	มาก
รวมเฉลี่ย	4.34	0.65	มาก

จากตาราง พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ดาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน รวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านที่ 1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.42$) รองลงมาคือ ด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาคุณภาพครู อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.35$) ด้านที่ 4 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.33$) ด้านที่ 5 ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\mu =$

4.31) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านที่ 2 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.29$) ตามลำดับ

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวิเคราะห์ปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษา เพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และภารกิจของสถานศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านวิชาการอย่างเป็นระบบและชัดเจน

2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน สถานศึกษาควรมีการดำเนินการจัดทำ ทบทวน และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ อีกทั้งสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2.3 การพัฒนาคุณภาพครู ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูในทุกมิติ ทั้งการสนับสนุนให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนส่งเสริมให้ครูจัดทำผลงานทางวิชาการ เพื่อการเติบโตทางวิชาชีพ โดยมีการนิเทศ ติดตาม และให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2.4 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและจิตวิทยาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้ของครู มีการจัดหาอุปกรณ์ ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเหมาะสม สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและท้องถิ่น

2.5 ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนและดำเนินการนิเทศการสอนร่วมกับครูอย่างเป็นระบบ มีการติดตามผลและประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ด้วยความเอื้ออาทรในลักษณะของการเป็นกัลยาณมิตร อีกทั้งนำผลการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว - พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีการกำหนดพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียน จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ และส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตลอดจนสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งร่วมวางแผนการนิเทศการสอนกับครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Moomaw (1984) ที่เสนอไว้ว่า ผู้นำทางวิชาการที่ประสบผลสำเร็จต้องมีความชัดเจนในเป้าหมายพัฒนาครูให้เป็นผู้นำ ส่งเสริมนวัตกรรม

ประเมินผลอย่างต่อเนื่องและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (Situational Leadership Theory) ของ Lussier and Achua (2001) ที่เน้นการปรับบทบาทผู้นำให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยพิจารณาลักษณะของงาน สภาพแวดล้อม และผู้ตามเป็นสำคัญ ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองกาญจน์ อรุณเมฆ (2564) ที่พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านการสะท้อนพฤติกรรมครูและการส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ผู้บริหารสามารถสร้างมโนทัศน์ที่ชัดเจน วิเคราะห์ปัญหา วางกลยุทธ์ และสื่อสารวิสัยทัศน์ร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจและมุ่งมั่นสู่เป้าหมายเดียวกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยพร บุญใบ (2563) ที่ระบุว่า ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์และกำหนดเป้าหมายภารกิจของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจนเพื่อยกระดับคุณภาพภายใน

1.2 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน สถานศึกษามีการจัดการทรัพยากรเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง มีการจัดการเรียนการสอนและประเมินผลอย่างมีมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปวีณา ปุทธิจักร (2564) ที่เน้นให้ผู้บริหารควรวางแผนหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

1.3 ด้านการพัฒนาคุณภาพครู ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการฝึกอบรม พัฒนาตนเอง และเรียนรู้เทคนิคการสอนใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉัตรชัย จันทา (2563) ที่เสนอว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนการพัฒนาครูทั้งด้านความรู้ ทักษะ และการนิเทศติดตามเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

1.4 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพและด้านวิชาการ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ข้าวทิพย์ ทิสุกะ (2564) ที่พบว่า ผู้นำทางวิชาการควรส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีเพื่อสนับสนุนคุณภาพการศึกษา

1.5 ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ผู้บริหารมีบทบาทในการเข้าสังเกตการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้สอดคล้องกับข้าวทิพย์ ทิสุกะ (2564) ที่ระบุว่า การนิเทศควรวางแผนร่วมกันกับครู และมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว - พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและแม่นยำ เพื่อใช้ประกอบการวางแผน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และนำไปสู่การกำหนด

วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจนของสถานศึกษา ควรมีการตั้งเป้าหมายการเรียนการสอนอย่างมีทิศทาง โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการร่วมกัน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชลนิชา ศิลาพงษ์ (2564) ซึ่งเสนอว่าผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายด้านคุณภาพผู้เรียนทั้งในด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม และเป็นไปในแนวทางเดียวกับแนวคิดของ สุนา ศรีกงพาน (2560) ที่เน้นการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีเป้าหมาย

2.2 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน สถานศึกษาควรมีการประเมินหลักสูตรก่อนและหลังการใช้งานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อนำไปสู่การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การวัด และประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาวดี กาญจน (2564) ซึ่งพบว่า ผู้บริหารควรติดตามและส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับผู้เรียน รวมถึงแนวคิดของ สาวิตรี มาตขาว (2560) ที่เสนอว่า การพัฒนาหลักสูตรควรเน้นการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และส่งเสริมการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการพัฒนาคุณภาพครู ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีโอกาสศึกษาดูงาน ฝึกอบรม และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ควรมีการนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาแก่ครูในด้านการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการสร้างแรงจูงใจและโอกาสในการเติบโตทางวิชาชีพ แนวทางนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉัตรชัย จันทา (2563) ซึ่งระบุว่าการพัฒนาครูเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ และผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการส่งเสริมการอบรม การใช้เทคโนโลยี และการสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู รวมถึงแนวคิดของ สุชาวดี กาญจน (2564) ที่เสนอให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษา

2.4 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้บริหารควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งทางกายภาพและจิตวิทยา รวมถึงจัดหาอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนส่งเสริมการสร้างเครือข่ายกับชุมชน ท้องถิ่นแนวทางนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชลนิชา ศิลาพงษ์ (2564) ซึ่งเสนอให้ผู้บริหารสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และสนับสนุนให้มีการใช้สื่อและนวัตกรรมใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงแนวคิดของ ฉัตรชัย จันทา (2563) ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.5 ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ผู้บริหารควรดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด ด้วยท่าทีที่เป็นกัลยาณมิตร และมีความเชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำด้านวิชาการ ควรมีการวางแผนและออกแบบเครื่องมือการนิเทศอย่างหลากหลายเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของครู แนวทางนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยพร บุญใบ (2563) ซึ่งเสนอว่าผู้บริหารควร

นิเทศอย่างใกล้ชิดและเป็นระบบเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ (2565) ที่เน้นการนิเทศเป็นกระบวนการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และการวางแผนร่วมกับครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นนโยบายในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดอบรมหลักสูตรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

1.2 ข้อเสนอแนะระดับสถานศึกษา

1.2.1 สถานศึกษา ควรมีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเสริมทักษะการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้าน เพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้

1.2.2 สถานศึกษา ควรให้ความสำคัญและกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรที่ตอบสนองต่อความต้องการของครูโดยแท้จริง

1.2.3 สถานศึกษา ควรกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัย และหรือระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงประกาศใช้

1.3 ข้อเสนอแนะระดับบุคคล

1.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรเป็นผู้นำในการจัดการหลักสูตร ต้องเข้าใจหลักสูตรอย่างชัดเจน สามารถนำไปอธิบายให้ครูเข้าใจ และสามารถนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา

1.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริม หรือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนการนิเทศภายใน ช่วยเหลือครูในการให้ผลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน รวมถึงให้การสนับสนุนครูด้านการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์อันจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนต่อไป

1.3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้เดิม และมีกระตุนการปรับปรุงการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีการดูแล กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของครู

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ การประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.5 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว-พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ผู้บริหารควรใช้ข้อมูลสารสนเทศมาวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียน เพื่อกำหนดทิศทางที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานวิชาการ การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน สถานศึกษาควรมีการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบท โดยส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพครู ผู้บริหารควรสนับสนุนการศึกษาดูงาน การอบรม และการนิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด พร้อมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ควรจัดสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเครือข่ายชุมชน ตลอดจนส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาครูและนักเรียน การนิเทศ ติดตามและประเมินผล ผู้บริหารควรนิเทศด้วยความเป็นมิตร มีความรู้และประสบการณ์ในการให้คำแนะนำ กำหนดปฏิทินนิเทศอย่างต่อเนื่อง และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- กรองกาญจน์ อรุณเมฆ. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9*. ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กึ่งกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจระยอง เขต 1*.

- ข้าวทิพย์ ทีสุกะ. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฉัตรชัย จันทา. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชลนิชา ศิลางษ์. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปวีณา บุทธิจักร. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปิยพร บุญใบ. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2562.
- สาวิตรี มาตขาว. (2560). *ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุขชาติ กาญจนนา. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดสระบุรี*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุนา ศรีกังพาน. (2560). *การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2. (2566). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2566. กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2. (2567). ข้อมูลทั่วไปโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2. กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2563). *การบริหารการเปลี่ยนแปลง*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Lussier, R. N., & Achua, C. F. (2001). *Leadership: Theory, Application, Skill Development*. South-Western College.